

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου του με τίτλο «Προλεγόμενα του συγγραφέα στην ελληνική μετάφραση» ο P. Mackridge, αναφερόμενος σε εξελίξεις που συμβάλλουν σε αλλαγές της καθιερωμένης μορφής της ελληνικής γλώσσας, κάνει την ακόλουθη παρατήρηση: «Όσο για τους εξωτερικούς παράγοντες, σήμερα τον μεγαλύτερο κίνδυνο αποτελεί, όπως ξέρουμε όλοι, η εισβολή αγγλικών στοιχείων στην ελληνική».

Δεδομένου ότι η παραπάνω παρατήρηση στα «Προλεγόμενα» έγινε τον Σεπτέμβριο του 1987, όσοι ζούμε εκτός Ελλάδας μπορούμε με ασφάλεια να εικάσουμε πως στα 30 χρόνια που έχουν περάσει από τότε «η εισβολή αγγλικών στοιχείων στην ελληνική» θα έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις, ιδιαίτερα μετά από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981, στην οποία η αγγλική συχνά χρησιμοποιείται στη δημοσιοποίηση των αποφάσεων που λαμβάνονται.

Βέβαια, η νεοελληνική δεν είναι αμιγής γλώσσα, με την έννοια ότι και στο απώτερο παρελθόν ενσωμάτωσε στον κορμό της έναν σχετικά μεγάλο αριθμό τουρκικών λέξεων, κατά την περίοδο που η Ελλάδα τελούσε υπό την κατοχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Όμως οι λέξεις αυτές φωνολογικά, γραμματικά και συντακτικά έχουν προσαρμοσθεί σε τέτοιο βαθμό στην ελληνική γλώσσα, και κυρίως στην καθομιλουμένη, που δεν ξεχωρίζουν από τις άλλες λέξεις της γλώσσας μας.

Δειγματοληπτικά, ακολουθούν κάποιες από τις λέξεις αυτές: Γιαούρτι, γινάτι, γούρι, γρουσούζης, εργένης, καβγάς, καπάκι, κασμάς, κουβαρντάς λεβέντης, λεκές, μαγιά, μανάβης, μαχαλάς, μεζές, μεράκι, μπαγιάτικο, μπαξές, μπεκρής, μπελάς, μπογιά, μπόι, μπόλικος, μπόρα, μπουλούκι, ραχάτι, ρουσφέτι, σακάτης, ταβάνι, τεμπέλης, τενεκές, τσιγκούνης, τσουβάλι, φουκαράς, χασάπικο, χαφιάς.

Τα δάνεια από την Αγγλική αλλοιώνουν την Ελληνική Γλώσσα

Όπως ανέφερα πιο πάνω, οι λέξεις που η ελληνική γλώσσα πήρε από την τουρκική πριν από αιώνες, έχουν ενσωματωθεί στο λεξιλόγιό της, και ως εκ τούτου αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του.

Το ίδιο δεν ισχύει με τους αγγλισμούς, γιατί αυτοί, όπως εξάλλου και ο όρος υποδηλώνει, είτε διατηρούν την αρχική τους μορφή, όπως η λέξη *debate* στην αγγλική της μορφή ή στην ελληνική απόδοση ως ντιμπέητ. Για το λόγο αυτό οι λέξεις αυτές, και σε κάποιες περιπτώσεις και φράσεις, είναι γνωστές ως «αγγλισμοί», καθότι δεν έχουν προσαρμοσθεί στην ελληνική γλώσσα.

Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι σε κάποιες περιπτώσεις αγγλισμών έχουν δημιουργηθεί αντίστοιχοι όροι στην ελληνική γλώσσα, όπως παρατηρεί ο Αθανάσιος Θ. Φλώρος, στον Πρόλογο του Λεξικού του «Νεοελληνικό Ετυμολογικό και Ερμηνευτικό Λεξικό», Εκδόσεις Λιβάνης, Αθήνα 1980: «Πολλές από τις ξένες λέξεις θα μπορούσαν να εξελληνιστούν, όπως άρχισε να γίνεται στις αγγλικές λέξεις που αναφέρονται στο ποδόσφαιρο: το 'γκολ' αντικαταστάθηκε με το 'τέρμα', ο 'γκολκίπερ' με τον 'τερματοφύλακα', ο 'μπακ' με τον 'οπισθοφύλακα', το 'γκολ-ποστ' με το δοκάρι, το 'φουτ-μπαλ' με το ποδόσφαιρο».

Σε μελέτη της με τίτλο «Τα Δάνεια», η Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, μεταξύ άλλων κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις: «Για να μιλούμε για εισβολή πρέπει να υπάρχει μέγα πλήθος ξένων λέξεων στη γλώσσα μας. Όμως, κάθε τέτοια κρίση ενέχει υποκειμενισμό, αφού δε γνωρίζουμε επακριβώς το ποσοστό, κατά μέσο όρο, των ξένων λέξεων στα νεοελληνικά κείμενα. Βέβαια, υπάρχει και η λεξικογραφική στατιστική: σε σύνολο 60.000 περίπου λημμάτων γενικού λεξιλογίου της νεοελληνικής ποσοστό 5% είναι οι δάνειες λέξεις από την αγγλική».

Για την κ. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη το ποσοστό του 5% των αγγλικών λέξεων που έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική γλώσσα δεν φαίνεται ιδιαίτερα υψηλό. Όταν όμως το ποσοστό του 5% στις 60.000 λέξεις το μετατρέψουμε σε απόλυτο αριθμό, βλέπουμε πως ήδη γύρω στις 3.000 αγγλικές λέξεις έχουν παρεισφρήσει στην ελληνική γλώσσα. Όταν λάβουμε υπόψη πως αυτό έχει συμβεί τις τελευταίες δεκαετίες, και ότι με την πάροδο του χρόνου το ποσοστό των αγγλισμών αυξάνεται, κατά τη γνώμη μου οι αγγλισμοί αποτελούν σοβαρό πρόβλημα για την ελληνική γλώσσα.

Στο σημείο αυτό θα παραθέσω τον ορισμό του όρου «αγγλισμός», όπως δίνεται στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γεωργίου Μπαμπινιώτη. Αγγλισμός είναι:

1. Κάθε γλωσσική ιδιαιτερότητα της αγγλικής γλώσσας (ιδιωματισμοί, εκφράσεις, συντακτικά σχήματα κλπ.).
2. Κάθε λέξη, φράση ή γλωσσική δομή της Αγγλικής που εμφανίζεται ως δάνειο και λειτουργεί ως πρότυπο σχηματισμού ανάλογων γλωσσικών δομών σε άλλες γλώσσες.
3. Η υιοθέτηση ή μίμηση συμπεριφοράς, νοοτροπίας, συνηθειών κ.λπ. χαρακτηριστικών των Άγγλων.

Οι παρατηρήσεις του Αθανασίου Επισκόπου

Ο Αθανάσιος Επίσκοπος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε μελέτη του με τίτλο «Η Κατάσταση της Ελληνικής Γλώσσας», η οποία δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Αέροπος, τεύχος 82, 2008, εκφράζει, μεταξύ άλλων, και τις ακόλουθες απόψεις.

{...} «Στις τηλεοπτικές διαφημίσεις παρατηρείται με αυξανόμενη συχνότητα η χρήση των αγγλικών. Εκτός από το όνομα του προϊόντος και το λογότυπο της εταιρείας, ολόκληρο το μήνυμα, ηχητικό και οπτικό, μπορεί να είναι στα αγγλικά... Ενδεχομένως να μην προσέχουμε πολλές διαφημίσεις, αλλά η επανάληψη οδηγεί στην εξοικείωση με την προφορά και το νόημα των αγγλικών λέξεων και διευκολύνει στην αποδοχή τους από το κοινό, ιδιαίτερα τα παιδιά.

{...} Η διάβρωση της γλώσσας επέρχεται ευκολότερα όταν καλλιεργείται κλίμα στο οποίο το «ξένο» είναι καλύτερο από το «εγχώριο», όπως προαναφέραμε. Και εφόσον η ξένη λέξη φέρει συνειρμούς ποιότητας, γνώσεων, κοσμοπολιτισμού και αλλαγής, υιοθετείται. Παράδειγμα, αν πει κανείς «θα στείλω μήνυμα από τον φορητό

υπολογιστή», δεν ακούγεται τόσο σύγχρονο, με την πλύση εγκεφάλου που έχουμε δεχθεί, όσο το «θα στείλω ί-μείλ από το λάπτοπ».

{...} Η διείσδυση της Αγγλικής είναι καταφανής αν κοιτάξουμε ένα λεξικό της Ελληνικής στις λέξεις που αρχίζουν από τα ελληνικά γράμματα «ντ». Πρόκειται για τις ελληνικά αποδιδόμενες αγγλικές λέξεις που αρχίζουν από το αγγλικό γράμμα «d». Θα βρούμε πάρα πολλές αγγλικές λέξεις που εμφανίστηκαν εδώ και 10-20 χρόνια. Για παράδειγμα, από πότε η λέξη «ντιζάινερ» (κλινόμενη και στον πληθυντικό) αποτελεί μέρος της καθομιλουμένης; Προφανώς και πάλι η λέξη «σχεδιαστής» έπεφτε βαριά κληρονομιά στους συγγραφείς που συνέταξαν το λεξικό. Υπάρχει το αντεπιχείρημα βέβαια ότι για να είναι χρήσιμο το λεξικό, πρέπει να εξηγεί τις λέξεις. Ασφαλώς και πρόκειται για λάθος άποψη για τους εξής λόγους: Πρώτον, η αγγλική λέξη ανήκει στα αγγλικά λεξικά όπου θα ανατρέξει ο χρήστης. Τι δουλειά έχουν οι λέξεις «φούτμπολ» ή «ντιμπέιτ» στο ελληνικό λεξικό; Δεύτερον, η παράθεση της αγγλικής λέξης δημιουργεί την εντύπωση στον αναγνώστη ότι είναι μέρος της ελληνικής γλώσσας πλέον, αφού το γράφει το λεξικό. Τρίτον, κάθε μία αγγλική λέξη εκτοπίζει μία ελληνική... Η ελληνική γλώσσα γίνεται φτωχότερη».

Είμαι της γνώμης πως από τα παραπάνω προκύπτει ότι πράγματι οι αγγλισμοί αλλοιώνουν τη μορφή και τη δομή της ελληνικής γλώσσας στην εποχή μας, ιδιαίτερα όταν λάβουμε υπόψη πως διατήρησε την ακεραιότητά της για 4.000 χρόνια, και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό πολλές άλλες γλώσσες, όπως εξάλλου έχει δείξει ο Καθηγητής Γιώργος Καναράκης στο βιβλίο με τίτλο «Η διαχρονική συμβολή της ελληνικής σε άλλες γλώσσες», Εκδόσεις Παπαζήση, 2014, του οποίου είχε την επιστημονική επιμέλεια, και στην αγγλική του έκδοση «The Legacy of the Greek Language», Peridot International Publications, New York – Boston, 2017.

Δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Νέος Κόσμος» (Αυστραλία) στις 6 Ιουλίου 2017.